

Fra: Direktør for utdanning
Vegard Iversen
Dato: 15.09.2023
Dokumentnr.: 202334759-1
Til: Se mottakerliste, siste side

Høring - skolebruksplan og helhetlig tilbudsstruktur i Trøndelag 2024-2026

Innledning

Fylkesdirektøren inviterer høringsinstansene til å komme med innspill til arbeidet med skolebruksplan og helhetlig tilbudsstruktur i Trøndelag. Helhetlig tilbudsplanlegging omfatter både videregående opplæring for ungdom og voksne og høyere yrkesfaglig utdanning.

Spørsmål til høringsinstansen

Med grunnlag i høringsdokumentene stiller fylkesdirektøren følgende spørsmål:

- a) Hvordan stiller høringsinstansen seg til innføringen av mer individuelt tilpassede opplæringsløp?
- b) Hvordan stiller høringsinstansen seg til organisatorisk sammenslåing av skoler som et tiltak for å sikre bredde og kvalitet i opplæringstilbudet?
- c) Støtter høringsinstansen de foreslåtte forslagene til innsparingstiltak, eller bør fylkesdirektøren endre prioriteringen mellom de ulike innsparingstiltakene (se tabell)?
- d) Bør skolene klargjøres for å ha arealer som ivaretar mulighet for fleksibilitet, f.eks. studiesenterfunksjoner, rom for å delta på nettoverføringer, grupperom for samarbeid og lokal veiledning og biblioteksarealer for selvstendig læringsarbeid? Hvordan kan denne fleksibiliteten ivaretas i dagens skolebygg?
- e) Hvordan stiller høringsinstansen seg til de foreslåtte prinsippene for tilbudsplanlegging av videregående opplæring for voksne?
- f) Hvilke muligheter har arbeidslivet for å skaffe praksisplasser i lærefagene innen modulstrukturert fag- og yrkesopplæring?
- g) Hvordan kan samarbeid på tvers av videregående opplæring, høyere yrkesfaglig utdanning (fagskolene) og annen høyere utdanning videreutvikles?

Veiledning i bruk av dokumentene

Høringsdokumenter med vedlegg og kunnskapsgrunnlag ligger her:

<https://www.trondelagfylke.no/tilbudsstruktur>

Høringsnotatet består av en fellesdel med problemstillinger som er gyldige for hele fylket, og én del for den enkelte region som gjelder dimensjonering, lokalisering og organisering av opplæringen i den aktuelle regionen.

De regionvise høringsnotatene ligger som vedlegg til fellesdelen av høringsnotatet. I tillegg kommer andre vedlegg. Det er svært viktig at vedleggene leses i tilknytning til høringsnotatene.

Liste over vedlegg:

- Høringsnotat – region Namdalen
- Høringsnotat – region Innherred
- Høringsnotat – region Fosen
- Høringsnotat – region Værnes
- Høringsnotat – region Trøndelag Sør
- Høringsnotat – region Orkland
- Høringsnotat – region Trondheim

1. Tilbudet for 2023-2024
2. Tilbudet for 2024-2025
3. Tilbudet for 2025-2026
4. Tilbudet og skolestørrelse 2026-2027 – Olav Duun videregående skole

Frister og prosedyrer

Høringsfristen er **20. oktober 2023**.

Alle høringsinstansene har mulighet til å svare på to delskjema. Den ene delen gjelder tilbakemelding på skolebruksplan og helhetlig tilbudsstruktur generelt i Trøndelag (alle regioner), mens den andre delen gjelder tilbakemelding for regionen man tilhører. Man har også mulighet til å gi tilbakemelding for en tilleggsregion.

For liste over hørings spørsmål knyttet til fellesdelen av høringsnotatet, se side 1 i dette notatet. Spørsmål knyttet til den enkelte region er listet opp øverst i høringsnotatet for hver region.

Det er ikke obligatorisk å svare på alle spørsmålene – høringsinstansene vurderer selv hvilke punkter/tematikker som er mest relevant for eget arbeid.

Høringsportalen

1. Gå inn på høringsportalen: [Skjema for innhenting av hørings svar for avdeling utdanning - Trøndelag fylkeskommune \(trondelagfylke.no\)](https://www.trondelagfylke.no/innhenting-av-horingssvar)
2. Identifiser deg elektronisk
3. Velg informasjon om hørings svar
4. Velg hørings svar 3
5. Fyll ut skjemaet
6. Du får tilsendt bekreftelse på e-post om at høringen er mottatt. Kvittering får du fra acos-ikke-svar@trondelagfylke.no. Sjekk spamfilteret dersom du ikke mottar kvitteringen.

Alle skal benytte skjemaet for innhenting av hørings svar, også de fylkeskommunale videregående skolene.

Videre prosess høsten 2023

20. oktober:	Høringsfrist
9. november:	Behandling i Yrkesopplæringsnemnda
15.-16. november:	Behandling i Hovedutvalg for utdanning
6.-7. desember:	Behandling i Fylkestinget

Se høringsnotat for din region for en oversikt over prosessen for denne.

Fylkeskommunale rammebetingelser

Det fylkeskommunale opplæringstilbudet planlegges innenfor fire rammebetingelser:

- Økonomi (midler til drift og investeringer)
- Politikk (vedtak, mål og prinsipper for tilbudsplanlegging, ambisjoner)
- Regelverk (primært opplæringsloven)
- Demografi (befolkningsutvikling)

Rentene har blitt hevet flere ganger siden høsten 2022, og det er foretatt store låneopptak for å finansiere vedtatte investeringer. Dette gir betydelige merkostnader. Den økonomiske situasjonen gjør at Trøndelag fylkeskommune må ta ned drifts- og investeringsnivået sammenlignet med tidligere innenfor alle sektorer. Fylkesdirektøren vil i forslaget til økonomiplan for 2024-2025 foreslå at utdanning og kompetanse må ta ned driften med ca. 150 millioner kroner i løpet av 2024 og 2025, og at driften tas ytterligere ned fra 2026.

Dette notatet presenterer løsningsforslag fram til 2026. For å skaffe et best mulig kunnskapsgrunnlag som grunnlag for mulige tiltak for drift og investeringer fram mot 2027, mener fylkesdirektøren at det også bør foretas en gjennomgang av skolestrukturen i Trøndelag. Resultatet av en slik gjennomgang vil bli lagt fram for fylkestinget i første halvdel av fylkestingsperioden. De foreslåtte tiltakene vil fram mot 2026 være nødvendig å gjennomføre uavhengig av en eventuell gjennomgang av ny skolestruktur.

Fylkesdirektøren vurderer det slik at investeringstakten må betydelig ned, herunder også investeringer i skolebygg. I utformingen av opplæringstilbudet på Innherred, vil fylkesdirektøren velge løsninger som så langt som mulig ikke medfører investeringskostnader.

Tilbudsplanleggingen skal være i tråd med politisk vedtak om ulike satsinger og retningen for utviklingen av Trøndelag. De primære dokumentene er [Trøndelagsplanen](#), [økonomiplanen](#), [verdskapningsstrategien](#), [kompetansestrategien](#), [prioriteringer, prinsipper og kriterier for tilskuddsforvaltning av høyere yrkesfaglig utdanning](#) og [vedtatte mål og prinsipper for tilbudsplanleggingen](#). De viktigste målsettingene for tilbudsplanleggingen er å legge til rette for en tilbudsstruktur i regionene som er tilpasset arbeidslivets behov, legge til rette for brukernes sosiale og faglige utvikling og involvering i utvikling av nye tilbud, legge til rette for en relevant og stabil tilbudsstruktur i regionene og for at det så langt som mulig er plass til elevene i den regionen de bor i. Det er kompetansebehovet og tilbudet i regionen som er fokuset for tilbudsplanleggingen, og ikke tilbudet ved den enkelte skolen.

Befolkningsutviklingen påvirker mulighetene for å utdanne og rekruttere arbeidskraft som er nødvendig for å utvikle og drifte Trøndersamfunnet. Hovedtrenden er at det er en økning i antall 16-18-åringer fram mot 2027/2028, deretter faller antallet 16-18-åringer betydelig. Dette vil måtte ha implikasjoner for både struktur og tilbud. Den yrkesaktive befolkningen faller betydelig mot 2040 og 2050. Det er mangel på arbeidskraft i de fleste sektorer allerede i dag. Den nedadgående befolkningsutviklingen vil forsterke kampen om arbeidskraft i årene som kommer, se [Trøndelag i tall, analyse av befolkningsutviklingen](#) og høringsnotatene for regionene for detaljer. Det er derfor nødvendig å se videregående opplæring for ungdom og voksne samt høyere yrkesfaglig utdanning i sammenheng, for å sikre regionens tilgang på relevant arbeidskraft.

Videregående opplæring for ungdom

Innsparingstiltak

I enkelte regioner er det foreslått å slå sammen skoler organisatorisk for å gjøre det enklere å tilpasse aktiviteten til nye økonomiske rammer, samtidig med å opprettholde kvalitet og bredde i opplæringstilbudet. Organisatorisk sammenslåing betyr at vi har opplæring på begge/dagens skolesteder, men at det er én rektor som er ansvarlig for driften av skolen. Ved en organisatorisk sammenslåing kan kostnadene til administrasjon reduseres noe, men de viktigste besparelsene er knyttet til opplæringen. Organisatorisk sammenslåing gir muligheter for å redusere antallet parallelle faggrupper i fellesfag og programfag, samtidig som at elevene får tilgang til flere ulike fag enn før. Det er mulig å omdisponere tilstrekkelig med midler til å kunne opprettholde ett eller flere marginale programområder ved de to skolestedene. Hvor stor fordel av en organisatorisk sammenslåing er, avhenger av unike forhold ved skolene.

I regioner med relativt korte avstander mellom skolene er det foreslått å samle opplæringstilbud på færre skoler enn i dag. Dette er i tråd med prinsippene vedtatt av fylkestinget om samling av videregående opplæringstilbud.

I utfordringsdokumentet er det omtalt fire måter å endre tilbudet på for å tilpasse driften til de nye økonomiske rammene fram mot 2026.

Tiltakene er:

- En betydelig reduksjon av tilbudet innenfor musikk, dans og drama med fordypning musikk.
- Å redusere antallet plasser på yrkesfag og dermed øke kapasiteten på studiespesialisering med fire klasser på første året (Vg1).
- Å redusere bredden av tilbudene på spisset toppidrett.
- Å redusere ekstratildelingen (utjevningstildeling)* per elev for å drive fram behov for samling av tilbud og tilpasning av driften.

* Delvis kompensasjon for at plassene ved skolens utdanningsprogram ikke er fylt opp

Tabellen under viser foreslåtte innsparingstiltak og maksimalt beløp som kan spares, alle tall i millioner kroner:

Tiltak	Foreslått i notatet	Maksimalt beløp
Reduksjon musikk	15,9	20,5
Reduksjon yrkesfag	23,4	46,8
Reduksjon spisset toppidrett	5,5	18,6
Reduksjon ekstra tildeling	11,0	22,0
Sum	55,8	107,8

Det er mulig å omprioritere innsparingstiltakene, dvs. øke beløpet på ett tiltak mot å redusere på et annet. Det samlede innsparingstiltaket ligger fast.

Hvordan tiltakene er foreslått iverksatt framgår i notatet for den enkelte regionen.

Det er behov for å skape en balanse i kompetansetilførsel mellom yrkesfaglig kompetanse og studieforberedende kompetanse. I regionene, unntatt Værnes og Trondheim, går ca. 70% av ungdommene på yrkesfaglige utdanningsprogrammer. Dette medfører utfordring med å opprettholde studiespesialiserende utdanningsprogram i regionene. Det vil skape en knapphet på lærere, leger, sykepleiere osv.

Endringer i regelverk

Den nye opplæringsloven, som trer i kraft 1. august 2024, gir fylkeskommunen et klarere oppdrag for å prioritere arbeidslivets behov ved planlegging av opplæringstilbudet for ungdom og voksne. Fylkeskommunen får samtidig plikt til å gi ungdommene og de voksne opplæring til de fullfører og består videregående opplæring. Disse to påleggene kan trekke i hver sin retning, og fylkeskommunen må ta hensyn til begge i planleggingen av opplæringstilbudet. Eventuelle merkostnader av regelverksendringer forutsettes finansiert fra staten.

Individuell tilpasning av opplæringsløpet

I kommunedialogen høsten 2022 ble fylkeskommunen utfordret på å legge til rette for mer skreddersydde opplæringsopplegg. Flere tiltak er aktuelle i denne sammenheng.

Fallende årskull og samling av tilbud på færre skoler vil medføre at viktige, men lite søkte utdanningstilbud kan falle bort i regionen. For å delvis avhjelpe dette, blir det satt av midler som regionen kan prioritere for å sette i gang bedriftsbasert opplæring. Dette betyr at bedriftene må ta et utvidet ansvar for opplæringen i fagene for inntil tre ungdommer per fag. Tiltaket bør samkjøres med kompetansemidler som tildeles av andre avdelinger og etater.

Nettskolen og ulike nettilbud kan bidra ytterligere til spredning av opplæring i fag med få søkere. Ungdommene kan ha tilhørighet på nærskolen for å delta i det sosiale fellesskapet, men ha opplæring i bedrift kombinert med nettilbud i programfagene. Dette for i større grad å bringe opplæringen dit eleven bor, samtidig som opplæringen organiseres på en økonomisk og kvalitativt forsvarlig måte.

Skolene bør klargjøres for å ha arealer som ivaretar mulighet for fleksibilitet, f.eks. studiesenterfunksjoner, rom for å delta på nettoverføringer, grupperom for samarbeid og lokal veiledning og biblioteksarealer for selvstendig læringsarbeid.

Videregående opplæring for voksne

Det er tidligere vedtatt tilbudsprinsipper for planlegging av videregående opplæring, jf. [fylkestingssak 122/21](#). Fylkesdirektøren foreslår en justering av prinsippene som skal gjelde for planlegging av voksenopplæringen.

Forslag til prinsipper for planlegging av videregående opplæring for voksne

Overordnet nivå – felles for alle regioner

Planlegging og dimensjonering

- Kompetanseplanlegging og forslag til dimensjonering av tilbudet fastsettes i dialog med regionale kompetansefora. Denne strukturen benyttes for å sikre brukerne innflytelse i utformingen av opplæringstilbudene.
- Dimensjonering av tilbudet settes med utgangspunkt i befolkningstall med grunnskole som høyeste utdanning, arbeidslivets behov i regionen og erfaringstall fra tidligere år.
- Det må legges avgjørende vekt på å bygge opp en driftsøkonomisk og arealøkonomisk effektiv tilbudsstruktur.
- Tilbudet dimensjoneres ut fra kompetansebehovet i Trøndelag og ikke kun den regionen skolen ligger i.
- Opprettelse av voksentilbud bør gjøres med utgangspunkt i de fagmiljøene som allerede eksisterer.

Alternative opplæringsarenaer, nye opplæringsformer, nettskole og samlingsbasert opplæring

- I de tilfellene det lokalt ikke kan tilbys Vg2 yrkesfagløp, kan lokalt arbeidslivs behov for arbeidskraft løses gjennom alternative opplæringsmodeller fram mot fag-/svennebrev.
- Bedriftsbasert yrkesopplæring skal gjennomføres på arbeidslivets arenaer.
- Skolen skal kunne gjennomføre distribuert og samlingsbasert opplæring. Ved å benytte digitale hjelpemidler kan man nå ut til flere deltakere.
- Skolen skal samarbeide med lokalt arbeidsliv og andre skoler for å tilby yrkesfaglig fordypning (YFF) innenfor et bredt spekter av kompetanser. For voksne deltakere skal det etterstrebtes at YFF er relevant for ønsket sluttkompetanse.
- Det skal legges til rette for at skolen kan tilby YFF på skolen for de deltakerne som ikke får praksis i arbeidslivet. Det legges til rette for YFF på skolen med utgangspunkt i den sluttkompetansen deltakeren er tatt inn til.

Fylkesdirektøren ønsker innspill fra høringsinstansen på om det er flere prinsipper for tilbudsplanlegging av videregående opplæring for voksne som bør vurderes.

Fjernundervisning/nettundervisning

Deltakergrunnlaget for å opprette et godt tilbud til voksne kan være en utfordring. Søkermassen kan være spredt på hele fylket, slik at det ikke er godt nok grunnlag for å igangsette egne tilbud for voksne i en region. I utformingen av opplæringsløpet vil en rekke elementer inngå, blant annet fjernundervisning/nettundervisning, bedriftsbasert opplæring, stedlig opplæring eller hybride løsninger. Dette vil bidra til bedre tilgang til opplæring i hele fylket.

Fjernundervisning/nettundervisning kan tilbys gjennom å videreutvikle tilbudet i nettskolen, eller ved at skolene utfordres til å ha mindre stedbundet opplæring for voksne deltakere. I en del utdanningsprogram vil det være en fordel å kombinere med fysiske samlinger. Flere tilbud kan også egne seg godt til bedriftsbasert opplæring, der skoletilbud kan være vanskelig å få i gang.

Nye læreplaner for voksne

Fra høsten 2024 innføres modulisert fag- og yrkesopplæring (MFY) i 13 utvalgte lærefag. I MFY er det utviklet egne læreplaner som er delt inn i moduler, istedenfor fag fordelt på Vg1, Vg2 og Vg3. Modulene inneholder hele Vg3-læreplanen, samt utvalgte læreplanmål fra Vg1 og Vg2. I tillegg er det en egen modul for fellesfag (norsk og samfunnsfag). Trøndelag har vært med i forsøksordningen, der 8 fag er testet ut. Et hovedprinsipp i modellen er å kartlegge realkompetansen den voksne har med seg inn i opplæringen, og tilpasse opplæringsløpet ut ifra denne. Bedriften er en sentral arena for opplæringen gjennom hele kvalifiseringen, noe som vil medføre økt behov for opplæringsplasser i bedrift. Etter endt MFY-opplæring går deltakerne opp til ordinær fag-/svenneprøve. Utdanningen er likeverdig med andre opplæringsmodeller.

Trøndelag innfører de nye læreplanene etappevis, og starter med 4 utvalgte lærefag. I utvelgelsen av fag er erfaringer fra forsøket lagt til grunn. For høsten 2024 tilbys helsearbeiderfaget, salgsfaget, betongfaget og kokkfaget. Helsearbeiderfaget har erfaringsmessig en større søkermasse, og vil derfor planlegges ved flere skoler i fylket. Erfaringer fra MFY-forsøket viser at salgsfaget egner seg godt som et nettbasert tilbud, på grunn av fagets egenart. Søkermassen er spredt i hele fylket, og det er få søkere. Kokkfaget krever tilgang til egnede lokaler, og bør legges til én eller to skoler som har ansvar for deltakere fra et større geografisk område. Betongfaget er en oppfølging av politisk vedtak (sak [65/22](#) i hovedutvalg for utdanning), og er planlagt som et tilbud innen nettskolen. I MFY-modellen bør deltakeren har en stor del av opplæringen ute i bedrift. Fylkesdirektøren ønsker innspill fra

arbeidslivet om muligheten for å skaffe «praksisplasser» i de nevnte lærefagene innen modulstrukturert fag- og yrkesopplæring.

Helhetlig tilbudsplanlegging og behovet for arbeidskraft

Prinsippene knyttet til helhetlig tilbudsplanlegging gir et klarere ansvar for å se behovet for opplæring opp mot behovet for arbeidskraft. I denne sammenhengen blir blikket på forholdet mellom ungdomsopplæring og voksenopplæring i en region mer essensielt. Hensynet til arbeidslivets behov i regionen må tillegges mer vekt når det gjelder retningen på utdanningsrådgivningen.

Høyere yrkesfaglig utdanning

Høyere yrkesfaglig utdanning (HYU) gis av fagskoler, og ligger på nivå over videregående opplæring. Trøndelag fylkeskommune er etter lov om høyere yrkesfaglig utdanning tillagt ansvar for at det blir tilbudt høyere yrkesfaglig utdanning i samsvar med behovet for kompetanse lokalt, regionalt og nasjonalt. Fylkeskommunen har altså et helhetlig forvaltningsansvar for sektoren, og forvalter også statlig tilskudd til drift av høyere yrkesfaglig utdanning i eget fylke.

Det er 15 fagskoler med utdanningstilbud i Trøndelag, inkludert Trøndelag høyere yrkesfagskole (THYF) som Trøndelag fylkeskommune er skoleeier for. 11 av fagskolene er private. Til grunn for fordeling av driftsmidler til både private og offentlige fagskoler ligger [prioriteringer, prinsipper og kriterier for tildeling av driftstilskudd til høyere yrkesfaglig utdanning](#). Fylkeskommunen skal bidra til et mangfold av private og offentlige tilbydere for best mulig å nå målene med driftsmidlene.

Selv om fylkeskommunen ikke er direkte involvert i planleggingen av tilbudsstrukturen ved fagskolene, vil de vedtatte prioriteringer, prinsipper og kriterier for tildeling av driftstilskudd ligge til grunn for hvilke utdanningstilbud fagskolene søker om og mottar driftstilskudd for. I høringsnotatet for hver enkelt region vil vi etterspørre innspill på hvilke utdanningsområder som bør prioriteres i den aktuelle regionen.

Fagskolene i Trøndelag rapporterer om en nedgang i antall søkere til utdanningstilbud innen helse. Utviklingen i Trøndelag skiller seg fra utviklingen på landsbasis, hvor man fra 2022 til 2023 hadde en økning på 5,3 % i antall førstevalgssøkere innen utdanningsområdet helsefag, jf. faktnotatet [Søkertall til høyere yrkesfaglig utdanning ved fagskoler](#). Samtidig ser man et behov for kompetanseheving og omfordeling av oppgaver mellom ulike yrkesgrupper i helsesektoren, som omtalt i Helsepersonellkomisjonens rapport [Tid for handling](#). Vi oppfordrer høringsinstansene til å se kompetansebehov i regionene opp mot hvilke utdanningsnivå- og typer som kan bidra til å dekke disse.

Det ligger flere muligheter i et samarbeid på tvers av videregående opplæring, høyere yrkesfaglig utdanning og annen høyere utdanning. Per i dag er det for eksempel samarbeid mellom fagskoler og de videregående skolene om lokaler, ressurser og lærekrefter. Flere av fagskolene er involvert i samarbeid om studiesentervirksomhet i eller utenfor Trøndelag, hvor også andre høyere utdanningsinstitusjoner bidrar. Fylkesdirektøren ønsker innspill fra høringsinstansen på hvordan samarbeidet på tvers av videregående opplæring, høyere yrkesfaglig utdanning (fagskolene) og annen høyere utdanning kan videreutvikles.

Adresseliste

- Videregående skoler
- Fagskoler
- Trøndelag nettskole
- Aajege
- Kommuner
- Opplæringskontor med godkjenning i Trøndelag
- Elevorganisasjonen
- Ungdommens fylkesutvalg
- Lærlingerådet i Trøndelag
- LO
- NHO
- KS
- NAV
- Regionråd
- Næringsforeninger
- Kompetanseforum
- Samiske interesseorganisasjoner
- Trøndelag idrettskrets
- Olympiatoppen
- Interesseorganisasjoner innen jordbruk, skogbruk og fiske
- Tillitsvalgte, TRFK